

zboru, kateremu gre pravica o tem konečno sklepati in odločevati.

Prošnje občine Loški potok za dovoljenje štirih semnje katere je c. kr. deželna vlada družbi v poročevanje poslala, sklone glavni odbor uvažanje vse razloge izjemoma priporočati.

Glavni odbor se je dogovarjal o predlogih, koje staviti občnemu zboru zarad spremembe pravil, in zarad uravnanja družbenih služeb in plač družbenim uradnikom.

Novim članom družbe sprejme odbor gosp. Ivana Belca, župnika v Beli peči.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 2. Kakošen tlak je najboljši za goveji hlev? (J. P. v Št. P.)

Odgovor. Najboljši tlak v govejem hlevu je béton, obstoječ iz zmesi različnega kamenja, peska in cementa. Dobra zmes je ta-le: en del cementa, dva dela peska in dva dela kamenja. Kamenje pa ne sme biti debeleje od jajca. Tej zmesi podobna je druga tvarina za tlak, to je, apneni béton. Apneni béton, ki je dosti ceneji, narediti je tako-le: Vzeti je šute, peska, premogovega pepela, zdrobljene opeke in cementa; to vse se z vodo dobro pomeša ter ravna kakor z vsakim drugim tlakom.

Vprašanje 3. Kako mi je pregnati krtice iz drevesnice? (Fr. F. v Št. Ilju.)

Odgovor. Edino sredstvo, krtice pregnati, je past. Past pa morate nastaviti na obe strani rova. Past je dobra ona ki je za krte loviti.

Vprašanje 4. Kako je živino ozdraviti, da ne žré in prežvekava obleke, cunj itd.

Odgovor. Na to smo uže lansko leto enkrat odgovorili, a v naslednjem hočemo Vam še enkrat podati ta odgovor:

Prikazni na govedih, kakor nam jih popišete, so znamenja bolezní, koje Nemci imenujejo „Lecksucht“, tudi „Schlecksucht“ ali pa „Nagen des Rindes“. Ta bolezen je dolgotrajna ter nikdar ni spremljana od vročine ali mrzlice. Znamenje bolezní je nekako čudno poželjenje, najrazličnejše predmete polizati, glodati ter tudi pojesti. Ščasom goved shujša, dobi vse slabe soke ter jetična postane. V začetku bolezní žival nerada je navadno krmo, brska raje po mokri, z blatom namazani stelji ter skuša oblizati ter obglodati stene, zidovje, jasli in enake stvari. To poželjenje postaja vedno večje ter goved kar strastno išče starih cunj, obleke, vrvi, lesa, usnja, posebno pa predmetov, koji imajo v sebi apno ali ilovico, n. pr. zidovje, opeko, kar vse skuša tudi požirati; to poželjenje gre celó tako daleč, da goved raje svoje in človeške odpadke je, kot pa najboljšo krmo, ter raje pije gnojnico, kot pa dobro pitno vodo. Pri tem goved hujša ter peša, krave slabo molzejo, živina dobi mršavo dlako in slednjič zamore tudi jetika pritisniti, vsled katere goved mora poginiti. Bolezen traja nekaj mesecev, pa tudi več let. Vzrok bolezní je največkrat krma, posebno opazuje se mnogokrat bolezen v krajih, kjer nima krma in pijača dovolj apnenih spojin v sebi, to je največkrat v močvirnih pokrajinah s kisló travo ter oblatenim in pokvarjenim senom, zlasti škodljivo je pa seno iz senožet, kojih spodnja plast je šota. Ravno tako dolžijo kot uzroke te bolezní prepičlo krmo, nesnaga v hlevu in preobilo polaganje soli. Vsled enega ali družega teh uzrokov razdražijo se najprvo živci želodčevi, potem pride hujšanje, vodena kri in slednjič pokvarjenje telesnih sokov. Tudi

vsled posnemanja zatepe se bolezen v hlev in priporočati je odstranjenje tako bolne govedi iz hleva.

Zdraviti je tako bolno živino tako-le: Če je bolezen manj huda, zadostuje največkrat uže sprememba hleva, na pr. prodanje živine. Zdravila naj bodo taka, katera vežejo kislino ter živali gnjus vzbujajo, posebno apnena voda, pepelika (potašel), klorovo apno, stolčeno lesno oglje, saje, petrolej, katram, solna kislina itd. v zvezi z grenili, kakor pelin, encijan, kalmus itd. Najboljšim sredstvom se prišteva apnena voda, koja se v velikih množicah živini daje. Profesor Rychner priporoča na dan trikrat apnene vode in sicer vselej po 8 litrov, če živina ne mara piti, se ji pa notri vlije; tretji dan je s to vodo prenehati, dá se pa zato živini ta-le prah: Baldrijanove korenine 150 gramov, encijanovega prahu 150 gramov, kalmusa 150 gramov in 15 gramov cveta iz jelenovega rogú (v lekarni se dobi pod imenom „Liquor Cornu cervi“ ali „Liquor ammonii carbonici pyro-oleosi“); vse to se dobro skupaj zmeša ter da živini trikrat na dan po eno dobro perišče. Profesor Haubner priporoča kot zdravilo te bolezní po 180 gramov od pelina, krede, saj, potem 60 gramov finega žvepla, kar se vse skupaj zmeša ter dodatkom nekoliko solí dá živini dvakrat na dan po dve žlici. Živinozdravnik Feser priporoča zopet tretje sredstvo proti tej bolezní in sicer vbrizganje „apomorphina“ pod kožo 3krat na dan skozi dva dni vselej 0.1 grama.

Vselej treba je dati tako bolni živini dobre in tečne krme, jo snažiti ter sploh za snago v hlevu skrbeti.

Homeopati priporočajo proti glodanji goveje živine; Pulsatila zjutraj in zvečer skozi 8 dni, potem Nux vomica in Natrum muriaticum.

Prodaja plemenske govedi (muricodolskega, to je, sivega rodú).

bode prva letos v Ljubljani, in sicer na dan občnega zbora kmetijske družbe, to je, 26. maja popoludne ob 2. uri na dvorišču gostilne pri „Bavarskem dvoru“.

Glavni odbor c. k. kmetijske družbe
v Ljubljani 5. maja 1886.

Slovenska Matica

XXI. redni veliki zbor

dné 28. aprila 1886.

Navzočnih nad 60 društvenikov; predseduje prof. Josip Marn.

Prvosednik se spominja prejšnjih predsednikov in pové, kako je prišlo do tega, da vodi društvo na notranje in današnji zbor on; omenja malo veselih zborovanj v preteklih letih in izreka vsled tega nekako bojazen tudi o današnjem. Prosi, naj imajo gospodje z njim potrpljenje. Brani odbor, da stori vse, kar naredi, le iz dobre volje, iz rodoljubja; njegovo delovanje naj se sodi drugače, kakor na pr. v državnem zboru; primerja matičin zbor z gosposko zbornico, kjer naj se razprave vršijo bolj akademiško. Prosi slovensko časopisje, naj mu bode pred očmi dobra, sveta slovenska stvar, katera naj se javno nikar ne smeši in ne sumniči. Govornik spodbuja poverjenike, naj odboru radi postrežejo ter udom točno razpošljajo knjige, da bi ne bilo

treba po preteku treh mesecev po njihovem razposlanji slišati pritožeb posameznih društvenikov, da še nimajo knjig. S pohvalnimi besedami omenja tajnikovega delovanja. Povdarja, da se je odbor strogo ravnal po zborovih naročilih in imel posebno pred očmi varčno ravnanje s premoženjem. Konečno s kratkimi besedami naznani vrsto razpravam zborovim.

Računski sklep za l. 1885. se odobri brez debate po stvarnem tajnikovem pojasnilu, iz katerega je razvidno, da se je dolg glavnici zmanjšal lani za 788 for. 30 $\frac{1}{2}$ kr., da tedaj znaša le še 9540 for. 28 $\frac{1}{2}$ kr., ker so se pasivni zastanki bili znižali iz 3093 for. 22 $\frac{1}{2}$ kr. na 1494 for. 32 kr. in je Matica tekom lanskega leta izplačala pisateljske nagrade dveh let in tiskarske račune poldruzega leta.

Presojevalci društvenih računov o novčnem gospodarstvu, katerih sodbe naj bi se po g. Raičevi želji na kakov način objavljale zboru, volijo se po nasvetu g. Kluna per acclamationem gg. A. Raič, dr. J. Staré in Drag. Žagar.

Proračun za l. 1887. se odobri po kratki stvarni debati, v kateri priporoča g. Trstenjak, naj se štediti v poročilu in imeniku z drobnim tiskom, s kraticami itd. Odgovarja se mu, da bi tako dosežena svota bila neznatna in da odbor uže sam dela na to, kar bode razvidno iz poročila tajnikovega.

Pri računu o ptujem premoženji v društvenega odbora oskrbovanji pojasnuje tajnik, da je narastlo za 1186 for. 24 kr., in sicer za 332 for. 25 kr. v obrestih, za 853 for. 99 kr. pa vsled Jurčičeve ustanove Notranjcev, katero je odbor lani prevzel v svoje varstvo in s Tomšičevo spojil v jedno. O tem želi g. Hribar nekakega pojasnila, katero pa se mu po predsednikovem obetanju da tudi v poročilu.

Potem vzame zbor na znanje tajnikovo poročilo o zgodovini društvene hiše na Bregu štev. 8., o pogajanju zaradi prodaje in kako se je pogajanje konečno razbilo. Hišo je kupila Matica za 9700 for., vsled dvakratnih večjih poprav je skočila njena cena na 11.400 for. Hiši naj se, ako je Matica ne proda, zviša najemščina, kar je odbor nekako že sklenil, ker je dosedaj prenizka.

Pri dopolnilni volitvi, za katero so bili prevzeli skrutinij gg. F. Stegnar, J. Šubic in A. Mikuš, so dobili gg. S. Gregorčič 288, dr. J. Poklukar 224, dr. J. Tavčar 185, A. Raič 182, J. Hribar 179, V. Kermavner 169, J. Murnik 158, dr. H. Dolenc 145, A. Kaspret 141 in J. Kersnik 136 glasov ter so tedaj izvoljeni za odbornike v zmislu §. 12. društvenih pravil na štiri leta. Dobili so pa razun teh še: gg. Fr. Povše 129, dr. J. Pajek 120, J. Tomšič 119, dr. L. Požar 117, J. Flis 112, K. Klun 111, dr. J. Sterbenc 103, dr. J. vitez Tonkli 100, A. Trstenjak 64, M. Cilenšek 15, A. Fekonja in Fr. Hauptmann po 14, dr. Fr. Kos 5, J. Celestina in dr. J. Vošnjak po 4, V. Borštner, L. Pintar in J. Vrhovec po 3, in nekateri po 2 in po 1 glas.

Tajnik prebere letno poročilo o odborovem delovanju v dobi od 1. aprila 1885 do 31. marca 1886. leta. Poročilo govori najpoprej o sejah, katerih je bilo 5 odborovih, tri so bile gospodarske in tri književne in o njih najvažnejših razpravah. Poročilo razpravlja lanske in letošnje društvene knjige (število, oblika, obseg in vsebino), dalj časa hranjene, nedogotovljene, pospeševane in vrnene rokopise. Omenja, da je odbor izrazil svoje stališče nasproti željam, nasvetom in resolucijam zborovim, da se je strogo ravnal po sklepah zadnjega rednega velicega zbora (leposlovni odsek, prošnja na deželni zbor zaradi podpore gledé izdavanja šolskih knjig itd.). Poročilo govori dalje o nekaterih spremembah, katere je odbor vkrenil zaradi notranje osnove Letopisa, o književni zamenji, književnih darilih, o zalogi in o razme-

rah s knjigotržci, o pregledu društvenih denarnih knjig po računskih presojevalcih, o škontriranju društvene blagajne. Poročilo našteva slovanske slavnosti, katerih se je Matica udeležila, katerih ne in zakaj; dalje govori o tem, kaj je odbor zaradi prenosa Kopitarjevih kostij vkrenil in kaj bode v tej zadevi še storiti. Tem podatkom sledi obširneje poročilo o društvenikih (napredek in nazadovanje po posameznih dekanijah v primeri med lanskim in predlanskim letom; kaj da je odbor storil, da si Matica stare ude ohrani in novih pridobi) in o poverjenjskih spremembah vsled smrti, odpovedi ali pa preselitve prejšnjih poverjenikov. Konečno se spominja poročilo še umrlih letnih in ustanovnih članov (zadnje našteva imenoma) in društvenih sotrudnikov.

Med poročilom pri točki, da je deželni zbor poklonil Matici 500 gold., pozove predsednik pričujoče, naj vstavši „per acclamationem“ mu votirajo pristojno zahvalo. Po prebranem poročilu povabi istotako prvosednik zbor, naj umrlim članom in sodelovalcem istim načinom izkaže svoje iskreno sožalje. — Na to se prične o letnem poročilu razprava. Oglasi se gosp. Hribar o Jurčič-Tomšičevi ustanovi, želeč nekega pojasnila. Potem spregovori o českich knjigah, ki jih je Matici poslal častni član g. Lego in jih je po odborovem sklepanju namenila nekaj knjižnici gimnazijski, nekaj realski, češ, da ne odobrava tega sklepa. Matica naj si ustanovi polagoma veliko narodno knjižnico. Kdor si jih želi, naj si jih išče pri Matici, tako utegnejo privabiti se novi člani. Razun tega priporoča, naj se novo pristopivšim članom darujejo po njih želji dosedanje društvene knjige in da se njih velika zaloga zmanjša, naj se jim cena še bolj zniža. Prvosednik omenja, da se je gledé Jurčič-Tomšičeve ustanove odbor že doslej ravnal po izrečenih željah in bode tudi v prihodnje čakal, da dotična svota naraste, in razodeva prošnjo, naj se nakloni še več tacihi ustanov Matici, ki bode potem mogla toliko več knjig dajati na svitlo. — O českich knjigah pravi, da je odbor poprašal darovalca, kateri je rad privolil v ta namen, da knjige več koristijo. Knjige, ki se imajo darovati, so le šolske. Sicer pa odbor sklepa doslej še ni izvršil. O društvenih knjigah kaže, da jih vsigdar rad daje novim udom; o ceni vendar meni, da bi bilo že sramotno, jo še bolj zniževati. Zbor se zadovolji s tem pojasnilom.

Na to se letno poročilo odobri.

Nasvet, ki ga stavi v odborovem imenu prof. Pleteršnik, naj voli zbor dr. V. Jagiča, naslednika dr. Miklošičevega na dunajski slovanski stolici, društvenim častnim članom, se soglasno in z odobravanjem sprejme.

Zbor vzame na znanje poročilo, katero iz odbora daje prof. Levec o prenosu Kopitarjevih kostij.

Ker po pravilih odbor v take namene ne sme izdajati svot, naznanja, da bi nekaj stroškov prevzelo mesto, nekaj Kopitarjevi čestilci s prostovoljnimi darovi, in kolikor bi primanjkovalo, naj bi dodala Matica. Zbor v to privoli sprejemši nasvet g. Hribarja, da se najpoprej v ta namen napravi subskripcija po časopisih slovenskih. Predsednik mu na to omenja, da se bode itak volil odsek ad hoc iz odbornikov mestnih in matičnih, kateremu bode ta naloga, in da se poprosijo uže sedaj naši državni poslanci, da tudi pri železnici s svojim vplivom pridobé kacihi olajšav, in tako je rešena prva interpelacija g. Trstenjaka.

Druga interpelacija g. Trstenjaka došla je književnemu odseku, zakaj je odbil nakup lastništva Stritarjevih spisov, in odboru predlog, naj občni zbor vnovič poprime se te stvari ter pridobi si omenjeno lastništvo. — Na drugo interpelacijo je odgovoril tajnik v odborovem imenu: a) Zarad previsoke cene 2000 gold., b) zaradi duha, ki veje v spisih in ki ne bi ugajal večini mati-

činih družbenikov, c) zaradi težave, izbrati iz spisov le tvarino primerno. — Tem razlogom pristavi predsednik še tudi, da so spisi Stritarjevi vsi še novi — stari nekako 16 let — in da se nahajajo v rokah učenjakov, po knjižnicah itd., in se toraj lahko še dobijo. Tudi prečita iz pisma Stritarjevega, da naj ravna vsakdo po svojem prepričanju brez zamere. Ker se je prvosedniku zdelo, da je dejanje odborovo posebej in novi predlog za se obravnati, dal je na glasovanje sklep odborov. Na opomin g. Hribarja, naj g. Trstenjak poprej utemelji svoj predlog, da tudi njega sliši veliki zbor, pusti se mu beseda. Gosp. Trstenjak utemeljuje svoj predlog v dolgem govoru, v katerem zahteva, naj se Matica ozira bolj na srednji stan, na meščanstvo, na ženstvo, kojemu naj pomaga do slovenske omike z „lepo knjigo“. Govori veliko o Stritarju in njegovih zaslugah, o matičinega odbora manjšini pa o občinstvu slovenskem; zatrjuje, da govori za ta predlog v imenu mnogih učiteljev in duhovnov, obrtnikov in meščanov, katere ponosen zastopa itd. (Poprej že in vzlasti med govorom Trstenjakovim odide več zbornikov.) — Na to poprime prvosednik besedo v odborovem in v lastnem imenu, da mu je do tega, da se občni zbor izreče, je li odbor v tej stvari prav ravnal ali ne. Ker so nekateri hotli koj še odgovarjati, pravi, da se to zgodi lahko po tem glasovanju, kadar bode prosto povedati vsakateremu svoje mnenje, da glasovati, in občni zbor pritrudi odborovemu ravnanju s 34 proti 13 glasom.

Potem spregovori še g. Klun rekši, da bi bil rad še pred glasovanjem govoril in povedal g. Trstenjaku, da je zelo čudno, kako more on priporočati štediti na eni strani pri črkah v imeniku itd., kar bi znašalo največ 10 gold., na drugi strani pa zahteva, naj Matica takoj žrtvuje 2000 gold. za spise Stritarjeve. Ko bi se bilo dokazalo, da je njihova izdaja potrebna, glasoval bi za-njo, al ta potreba se ni dokazala, spisi se še dobivajo itd. Tudi je sklicoval se g. Trstenjak na srednji stan, na meščane, obrtnike, pové naj nam gospod, na katere, morda se sklicuje celo na take, ki še niso udje „Slov. Matice“. Temu nasproti brani g. Trstenjak svoje stališče in ko izpregovori še g. prof. Raič, da so spisi Stritarjevi velike vrednosti, da bi Matici zalegli za pet in več let, da je Matica dolžna sploh skrbeti Slovincem za omiko, pristavi — ko se nikdo več ne oglasi — prvosednik to, da je zelo dvomljivo, bi li g. Stritar po vseh teh razpravah hotel še spuščati se v kak dogovor, in sklene tri četrt na sedem zvečer zbor „Matice Slovenske“.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

29.

S Hvara na Krf.

Parobrod je zažvižgal v tretjič. Prijatelji so se poslovili in odšli; ostal sem sam. Žive duše nisem poznal, kamor sem pogledal, zgolj neznani obrazi, zgolj tujci. Šel sem na krmo in začel gledati zadnje solnčne žarke, ki so poljubljali hvarska brda. Zagledam se v ona brda, katera so me spominjala ljubih domačih. Bog vé, kedaj se vrnem domu, morda nikdar več. In postalo mi je tesno ob srcu.

Parobrodu se je bilo nekaj prigodilo doli v parostroju, in zadržal se je dalje v hvarski luki, kakor je bil namenjen. Hvar je glavno mesto otoka Hvara. Grad in mesto imata beneško lice, lev sv. Marka se še vidi

na mnogih zgradbah. V dnu trga stoji katedrala, s katero bi se lahko ponašalo največe mesto. Odlikuje se ta cerkev z množino finega mramorja, in s slikami Palme mlajega, Dominika Ubertija in drugih beneških umetnikov, a samostan frančiškanski shranjuje veličanstveno sliko zadnje večerje, ki jo je naslikal italijanski umetnik Roselli, in je več potov mamila darežljivost sicer lakomnih Angležev. Palača „providura“ še ima one puste kleti ali ječe, kjer so obsojence stavili na muke. Okolo Hvara so večje in manje utrdbe, s katerih nam je razvidno, koliko je bilo Benečanom do tega mesta. Privatne palače niso obširne, ali ukusno so zidane, tako da se ne ustrašijo niti Benetk niti Rima. Ako jih potnik samo površno ogleda, more se prepričati, da je tu svoje dni bilo dokaj blagostanja. Milo podnebje, čisti, zdravi zrak je napotil mnoge rodoljube, da so vsled prigovarjanja glasovitega zdravnika dr. Ungerja ustanovili na Hvaru higieniško društvo, po katerem bi mogli na sušici hirajoči uživati vse ugodnosti, kar jih je mogoče v takem malem mestu.

Hrvatski in srbski bolniki hodijo na Madejro se zdraviti, pa imajo doma Madejro, lepi in zdravi otok hvarski. Marsikdo bi se lahko tu pozdravil, ali vsaj podaljšal življenje. Ljudje pač ne vejo, kaj in koliko jim priroda ponuja doma. Tu rastejo oljke in trs, palme, dateljni in limone. Kako prijetno je tu spomladi!

Otočani hvarski so okretni in resnobni pri delu, veseli in zabavni v društvu. Radi hodijo po svetu, kakor sploh oni ljudje, ki so prešinjani s trgovinskim duhom. Kedar jim je sreča poslužila, kedar je Bog poblagoslovil njihovo delo, radi se vračajo domov. Najraje zahajajo v Ameriko. Kdor bi lenobo pasel, njega potem vse prezira. Doma so ti otočani varčni, v družbi darežljivi, vselej in povsodi pa veseli; to je, karakteristika vstanovništva hvarskega.

„Pozor!“ slišim naposled debel glas. Vzdrmam se, kakor iz spanja. Kapitanov glas je bil. Spustili smo se po morju, in preleteli osem milj v eni uri. Zrl sem otožno nazaj po domači deželi, gledal sem te prve in sladke spomine svojega življenja. Gledal sem, kako zginjajo drug za drugim oni mali zatoni, ki na toliko dičijo naše obale. Zmračilo se je bilo uže, kar ugledam kapitana poleg sebe. „Gospod kapitan, lepa noč bode, kaj ne?“

„Ne vem.“

„E pa vendar!“

„Burja, burja! Burja v naših krajih, in to še na jesen, ni prijetna niti na suhem, tem manj na morju.“

„Burja! Kje se boe vzela?“ — odvrnil sem iznenaden. „Neboj je vedro, solnce je danes prijetno grelo, in morje je mirno, tiho.“

„Nič ne dé, ali brez burje ne opravimo. Barometer se je znižal. Danes je bilo solnce vedno v nekaki čmadini, roke so suhe in koža se sveti. Burja, burja!“

Jaz vendar nisem dal k sebi, da nas bode burja brila. Kapitan je to opazil, toraj je nadaljeval: „Burja, burja gospod! Pogledite tje preko Hvara. Ali vidite oni oblak, kako se para, kako se trga. Po tem sodim, da nam bode veter nagajal. In pod onim oblakom, ali ga vidite, kako je čisto? Tisto je burja razčistila. Kmalu bode prižvižgala. E, dragi moj gospod, jaz sem star, poznajem vreme, in tudi čutim, kedar se ima spremeniti. Mi stari pomorci, mi, ki plujemo vedno po morju kot galebi, mi ne verujemo morju, pa se vendar zanašamo na-nj. Nismo si iskreni prijatelji, pa tudi ne očitni nasprotniki. Psujemo je, kedar je razdraženo, in če je mirno, vendar je ne božamo. Grajamo veter, kedar ga ni, pa ga je potreba in bi ga radi, in psujemo ga, kedar zapiha in pobesni. On se za to ne zmeni, piha, dokler